

napredka v doktrinarne razvoju. Pojavljali so se prvi poskusi na področju taktike, vendar brez posebnih rezultatov na bojiščih. Zgodba, ki se je razvijala v ozadju prve svetovne vojne, predvsem na zahodni fronti, ima lastnosti dinamičnih in nenehnih sprememb. Po eni strani se frontne črte niso vedno gibale, po drugi strani pa so se dogajale velike spremembe na področju taktike bojevanja. Obdobje pomeni začetek razvoja sodobnega konvencionalnega vojskovanja. Najhitrejša v razvoju je bila nemška vojska, v kateri so se začele jasne in vidne spremembe leta 1916, predvsem na področju kulture poveljevanja in strukture usposabljanja. Spremembe na teh dveh področjih so povzročile tudi spremembe na področju taktike gibljive obrambe, napada jurisnih enot in združenega bojevanja rodov. Nemci so prešli z razvojem poveljevalne kulture »Auftragsgestaltik«⁷ na področju kulture poveljevanja z delno centralizirane na delno decentralizirano poveljevanje, kar je omogočalo pobudo podrejenih skladno s poslanstvom in namero nadrejenega. Na področju usposabljanja se je proces razvijal v smeri popolne centralizacije, zato so leta 1916 izdali priročnik za usposabljanje pehotnih enot (Ausbildung – Vorschriften der Fusstruppen). Istega leta so začeli uspešno razvijati tudi taktiko delovanja jurisnih enot in združenega bojevanja rodov, predvsem pehote in topništva. Leta 1917 so se v nemški vojski zgodile bistvene doktrinarne spremembe.⁸ Nemci so uspešno prikazali jurisno taktiko in združeno bojevanje na različnih bojiščih po Evropi. Vse novosti razvoja zadnjih dveh let so združili v uspešno operacijo oktobra 1917 v 12. soski ofenzivi.

Tudi na podlagi te izkušnje je imela nemška vojska marca 1918 optimalno vojsko doktrinno. V prvi svetovni vojni je bila prva in edina armada, ki je uspešno prilagodila jurisni napad, združeno bojevanje in premično obrambo po globini.⁹

MORALNA KOMPONENTA

Moralna komponenta vojskovalne moči vsebuje najmanj predvidljiv vidik konflikta – človeški element, ki odloči o zmagi ali porazu bitke. Moralna komponenta zagotavlja zmogljivost, da imajo vojski voljo do bojevanja.¹⁰ Bojna morala se ustvarja in ohranja z motiviranjem, uveljavljanjem vrednot, voditelstvom ter menedžmentom.¹¹ Feldmaršal Moltke starejši je v svojih spisih jasno nakazal, kam mora vojska usmeriti svojo vojskovalno moč, če želi doseči zmago. »Osvoboditi zemljišče ali utrjeni položaj ne zadostuje za zmago. Nasprotno, uničenje bojne

moči nasprotnika je praviloma odločilno. Predvsem to je cilj delovanja.«¹² S to izjavo je nakazal, kako pomembna je tudi moralna komponenta vojskovalne moči. V razpravi o vzrokih za uspeh 14. armade v Zgoranjem Posočju oktobra 1917 je treba iskati odgovore tudi v tej smeri. Ne gre samo za osvajanje geografskega prostora, ki je bilo zaradi svoje razgibanosti nedvomno zelo pomembno. Pri tej operaciji gre za veliko bolj zapletene razmere. Težišče delovanja enot 14. armade ni bilo usmerjeno v uničenje oziroma poraz nasprotnika v fizičnem smislu. Način delovanja nemške vojske v prodoru pri Tolminu je imel veliko večji vpliv na moralno komponento vojskovalne moči italijanske vojske, predvsem na njeno kohezivnost in voljo za nadaljevanje boja. V kompleksnem in kaotičnem okolju spopadov sta kohezija enot in volja do boja najpomembnejši za doseganje uspeha. Vsaka vojska si prizadeva za vzdrževanje kohezije in volje svojih enot, na drugi strani pa poskuša vplivati, da zlomi ali zmanjša kohezijo in voljo pri nasprotniku. To je osrednja točka oziroma cilj manevrskega pristopa vojskovanja v vsej zgodovini. Kohezija je dejanje ali dejstvo, ki ustvarja enotno celoto, in središče učinkovitosti bojnih enot na vseh ravneh. Na drugi strani je volja, ki pomeni odločenost vztrajati ob reševanju stisk in težav. Volja ima dva vidika, in sicer namen in odločnost. Na oboje je mogoče vplivati, ju napasti in ogroziti.¹³ Nasprotnikova namera je onemogočena, ko ta spozna, da njegov cilj ni več dosegljiv, posledica pa je prenehanje delovanja. Njegova odločnost je njegova moč volje in je

posebno pozorni že s postavitvijo in razvojem pomembnejših častnikov. V polku je bil tretji bataljon elita jurisna enota. Vodil ga je major Robert Bothmer od januarja 1917 do septembra 1918. Med 12. sosko ofenzivo je major Bothmer začasno prevzel poveljevanje nad celotnim polkom Leib. Poveljnik 12. čete 3. bataljona, ki je 24. oktobra 1917 osvobodila koto 1114, je bil poročnik Schorner, ki je bil poveljnik 12. čete od novembra 1916 do septembra 1918.¹⁴ Tak način kadrovanja je zagotavljal stabilnost in omogočal razvoj kohezije ter medsebojnega zaupanja.

Na drugi strani so bile italijanske enote s centraliziranim sistemom poveljevanja, pri katerem pobuda ni bila opredeljena kot del vojaške doktrine, komunikacija pa je potekala večinoma enosmerno. Disciplina je temeljila na strahu pred kaznijo in posledica tega je bila, da vrhovno poveljstvo italijanske vojske ni imelo resnične in jasne slike o vojskovalni moči svojih enot. To se jasno vidi tudi iz telegrafskega sporočila generala Cadornie enotam 2. armade na soskem bojišču na prvi dan ofenzive, 24. oktobra 1917.

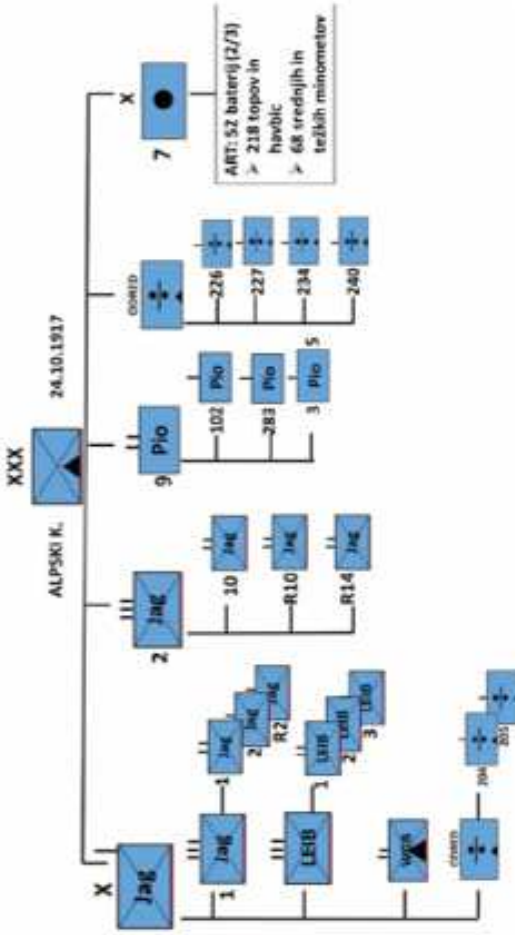
»Velika ofenziva se je pričela. Vrhovno poveljstvo polaga upanje v herojski duh vseh poveljnikov, častnikov in vojakov, ki bodo vedeli, kako zmagati ali umreti. Toda častniki 2. armade niso vedeli, kako zmagati, možje pa niso hoteli umreti.«¹⁵ Poleg tega je bila tudi moralna nekaterih enot zelo nizka. Na konferenci 2. armade je bilo 19. septembra 1917 izpostavljeno, da IV. korpus ni v »najboljši kondiciji«¹⁶ tako strateško, taktično kot moralno.¹⁷ Vsekakor je nemška taktika delovanja in izbijskih enot. Množične vdaje so bile posledice popolne izgube volje do nadaljevanja boja. Pri tem je treba iskati vzrok uspeha 14. armade in razloge za hiter razpad predvsem 2. italijanske armade.

FIZIČNA KOMPONENTA

Fizična komponenta vojskovalne moči je bojna moč vsake vojske. To so vse sile in sredstva za vojskovanje oziroma količinski in kakovostni kazalnik celotne fizične moči in učinkovitosti enote ter celotna uničujoča sila, ki jo enota uporabi proti nasprotniku v nekem času.¹⁸

Med prvo svetovno vojno je predvsem razvoj taktike jurisnih enot v nemški vojski prinesel vrsto sprememb tako na področju taktike, poveljevanja, oborožitve, ognjene podpore kot tudi organizacijsko-formacijske strukture pehotnih enot. Za lažje razumevanje strukture, oborožitve in ognjene moči bo podrobneje predstavljena fizična komponenta bojne moči alpskega korpusa. Oblikovan je bil maja 1915 na Bavarskem in je veljal za elitno bojno gorsko enoto nemške vojske. Čeprav je bila enota oblikovana med vojno, je v dveh letih pridobila veliko bojnih izkušenj na območju od Dolomitov čez Stribo do Romunije.

Temeljna odlika alpskega korpusa je bila sposobnost samostojnega delovanja in bojevanja ter izvedb hitrih premikov tudi na zahtevnejšem zemljišču. V 12. soski ofenzivi je bil alpski korpus na težišču delovanja s Tolmina čez Kolovrat na Matajur in nato proti Čedadu, zato so ga močno okrepili, predvsem zmogljivosti ognjene podpore. Jedro bojnega

SKICA 1: ORGANIZACIJSKO-FORMACIJSKA STRUKTURA ALPSKEGA KORPUSA Z DODANIMI ENOTAMI V 12. SOSKI OFENZIVI¹⁹ (M. KUHAŘ)

delo alpskega korpusa je bila 1. lovska brigada, v kateri sta bila dva lovska polka, in sicer polk Leib ter od 12. oktobra do 4. novembra 1917 v alpskem korpusu tudi Würtemberski gorski bataljon. Med ofenzivo je bil 2. lovski polk podrejen neposredno poveljstvu alpskega korpusa kot korpusna rezerva. Poveljstvu pionirskega bataljona s četama so priklučili tretjo pionirsko četo iz 5. bataljona pionirjev iz dveh ločenih delov, in sicer puškomitriljeza, ki je tehtal 24,5 kilograma, ter trinožnega podstavka, ki je tehtal 38,5 kilograma (slika 1). Mitraljez je imel učinkovit doseg 2000 metrov, maksimalnega pa 3000 metrov. Mitraljez je bil sestavljen iz dveh ločenih delov, in sicer puškomitriljeza, ki je tehtal 24,5 kilograma, ter trinožnega podstavka, ki je tehtal 38,5 kilograma (slika 1). Mitraljez je imel učinkovit doseg 2000 metrov, maksimalnega pa 3000 metrov.²⁰ Za nošenje so večinoma uporabljali tovrstne živali. Med spopadom so vojaki nosili mitraljezov v bojnih bataljoni pridobili še 36 ko moči in fizičnih naporov.

Leta 1915 so Nemci razvili tudi različico puškomitriljeza z oznako MG-08/15. Podlaga je bil prvotni model MG-08, ki so mu dodali nožice in leseno kopito. Skupno je tehtal 20,8 kilograma, brez vode za hlajenje pa 17,8 kilograma. Učinkovit doseg MG-08/15 je bil blizu 500 metrov²¹ (slika 2). Bistveni novost in prednost lahkega puškomitriljeza sta bili manjša teža ter premičnost, ki sta omogočali

SIKA 1: STANDARDNI NEMŠKI MITRALJEZ V PRVI SVETOVNI VOJNI MG-08¹⁹